

บันทึกผลการประชุมเวทีการมีส่วนร่วมและประชาสัมพันธ์
โครงการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
เวทีที่ 6 ณ โรงเรียนประชาบำรุง อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง
วันพุธที่ 19 พฤศจิกายน 2546
ผู้เข้าร่วมประชุม 98 คน

อาจารย์จรัส หนูทอง

ในฐานะประชาสัมพันธ์โครงการฯ ได้ขึ้นกล่าวชี้แจงการประชาสัมพันธ์โครงการ ที่มีผู้เกี่ยวข้อง 7 คณะ
กิจกรรมในวันนี้เป็นความรับผิดชอบของ 3 มหาวิทยาลัย ในการจัดทำแผนแม่บทฯ เวทีที่นี้เป็น 1 ใน 10 เวที มีการ
ใช้สื่อประเภทต่างๆ เฉพาะในเวทีนี้มีการถ่ายทอดสดทาง มอ. FM. 88.0 MHz และ สวท. พัทลุง นครศรีธรรมราช
และสงขลา ซึ่งต่อไปจะมีช่องทางทีวีเพิ่มเข้ามาจากกรมประชาสัมพันธ์ เพื่อการนำเสนอปัญหาของทะเลสาบใน
แง่มุมต่างๆ

อาจารย์อารี รังสิโยกุลชัย

ในนามของคณะทำงาน 3 สถาบัน พร้อมกับทีมงาน 9 ประเด็น ได้แนะนำตัวคณะทำงานแผนแม่บทฯ ที่มี
เป้าหมายในการทำงานเพื่อพยายามคืนความอุดมสมบูรณ์ให้กับทะเลสาบให้มากที่สุด โดยผ่านระบบข้อมูลทาง
วิทยาศาสตร์จากการศึกษารวบรวม รวมไปถึงข้อมูลศิลปวัฒนธรรม ข้อมูลจริงจากพื้นที่ และต้องการให้ประชาชนมี
ส่วนร่วมในการจัดทำแผนแม่บทฯ ด้วย

นายอำเภอเตชะ กังสนันท์

ขอต้อนรับคณะจัดทำแผน วันนี้ผมตั้งใจจะอยู่ร่วมทั้งวันแต่ติดภารกิจ จึงต้องขออนุญาตพุดก่อน เรื่องที่
จะพุดเกี่ยวข้องกับตะโหมดโดยตรง เรื่องป่าต้นน้ำซึ่งมีความต้องการที่ขัดแย้งกันอยู่คือเรื่องอ่างเก็บน้ำเขาหัวช้าง

ประเด็นที่อยากทราบเรียน โครงการนี้ยังไม่มียบประมาณ แต่ก็เกิดความขัดแย้ง มีการกล่าวหา ยิงช่วงนี้
มีความขุ่นปนูกดันไม่กันเป็นพิษ (เจตนาเพื่อขอรับเงินค่าเวนคืน) ผมจึงให้ชะลอกันก่อน ให้มีการศึกษา
มีคณะกรรมการเข้าไปไกล่เกลี่ยความขัดแย้งโดยสันติวิธี

ขอให้ผู้ที่เสนอแนะความเห็น จะเสนออะไรให้หาทางออกโดยสันติวิธี

- (1) ขอให้คำนึงถึงว่าทุกสิ่งกระทบถึงกันหมด
- (2) ทุกอย่างมิได้มีเสีย สร้างแล้วเราจะได้อะไร
- (3) อย่าให้คิดว่าป่าเป็นของเราคนเดียวจริงๆ แล้วเป็นของคนทั้งทะเลสาบ

ผมขอฝากให้คณะจัดทำแผนแม่บทฯ ศึกษาหาข้อมูลในการสร้างอ่างเก็บน้ำนี้ด้วย

คุณวรรณ ขุนจันทร์

ชุมชนตะโหนดมีมานานแล้ว ตั้งอยู่บนแนวเทือกเขาบรรทัด ผูกพันด้วยต้นไม้สายน้ำมาตลอด การเลือกตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน บรรพบุรุษเห็นว่าที่นี่มีความสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติ และหวังว่าจะตกทอดไปยังลูกหลานในวันข้างหน้า เป็นหน้าที่ของเรา ทำอย่างไรที่จะรักษามรดกของบรรพบุรุษไว้ ตะโหนดเรามีพื้นที่ คือ

- (1) เทือกเขาทางทิศตะวันตกของชุมชน มีป่าดงดิบ มีของป่า เช่น สะตอป่า มีผลไม้ มูลค่ามหาศาลร่วม 2 ล้านบาท และมีป่าเป็นป่าเบญจพรรณ
- (2) ป่าที่ราบ พื้นที่บริเวณนี้เหมาะแก่การทำไร่ ปลูกข้าว ต่อมามีการปลูกยางพารา ขยายพื้นที่เป็นอาชีพหลัก ซึ่งพื้นที่นี้ไม่กระทบกับป่าต้นน้ำ
- (3) ป่าริมน้ำ เป็นแนวป่าที่เกิดริมห้วย คลอง บึง

สายน้ำของตะโหนด มีลำคลองหลักๆ คือ

- (1) คลองเหมืองตะกั่ว ร่วมกับคลองหัวป่า ใช้ในการเพาะปลูก ทำนา เป็นเส้นเลือดหล่อเลี้ยงคนคลองใหญ่
- (2) คลองตะโหนด ไหลสู่คลองชลประทานท่าเขียด ใช้ทำนา
- (3) คลองกง มีต้นน้ำอยู่ที่โตนงาช้าง ไหลลงท่าเขียด ใช้ทำนาที่ตะโหนด คลองนุ้ย
- (4) คลองหัวช้าง ไหลสู่ชลประทานเช่นเดียวกัน ใช้ทำนา
- (5) คลองโละจังกระ

คลองทุกสายไหลลงชลประทานท่าเขียด และทั้งหมดไหลลงบางแก้วสู่ทะเลสาบ ผมจำได้ เมื่อก่อนล่องแพได้ตลอด แต่ทุกวันนี้ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ

- (1) ปาลดลง พื้นที่ป่ามีน้อยลง
- (2) ลำคลองตื้นเขิน มีปัญหาขาดน้ำ
- (3) มีการขุดลอกโดยใช้รถแทรกเตอร์ ขาดวิสัยทัศน์ในการพัฒนา มีการทำลายต้นไม้ และวัชพืชริมคลอง รวมไปถึงกิ่งหอยปูปลา หมดไป
- (4) การนำน้ำไปทำการเกษตร น้ำมี 11 ลำคลอง มีท่อนขนาดเล็กไม่สมดุลกับสายน้ำ

การแก้ไข ควรกลับไปใช้ภูมิปัญญาชุมชนในการแก้ปัญหา กล่าวคือ

- (1) ป่า ให้จัดทำป่าชุมชน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา
- (2) น้ำ สำรวจลำห้วยต่างๆ ในพื้นที่ต้นน้ำ และทำนบแบบชาวบ้าน ซึ่งขณะนี้ได้ทำร่วมกับสถานีวิจัยตะโหนด ปลูกจิตสำนึกให้เยาวชน เพื่อให้ระบบนิเวศกลับคืนมา การทำที่เก็บน้ำในฤดูแล้ง ให้เก็บเป็นตอนๆ เป็นโครงการนำร่องขณะนี้ การสร้างหรือไม่สร้างอ่างเก็บน้ำ จะสร้างหรือไม่แล้วแต่ทางชุมชน

คุณสมบัติ ชนะสิทธิ์

กราบนมัสการพระคุณเจ้า และคณะทำงานฯ รู้สึกดีมาก สำหรับการรับฟังความเห็นจากคนในชุมชน ผมดูแล้ว...อยากให้ทุกคนดูภาพรวม มีหน่วยงานชลประทานมาใหม่

การนำเสนอความเห็น น่าจะมีคนหลายฝ่าย วันนี้มีเพียงภาคประชาชน อย่าให้ความเห็นเป็นเอกเทศ วันนี้ผมไม่รู้เลยว่าถ้าสร้างเขื่อนจะได้รับผลกระทบอะไร

วันนี้เรามาหาข้อสรุปเรื่องสำคัญคือ การจัดการปัญหา คือ เราอยากได้ ไม่อยากเสีย เขื่อนมีผลกระทบแน่ แต่สิ่งที่ได้คืออะไรบ้าง ควรพูด 2 ด้าน การมีข้อมูลให้ตัดสินใจเป็นสิ่งที่ดีที่สุด แต่โครงการนี้ยังขาดข้อมูลอีกมาก

ส่วนตัวผม การสร้างหรือไม่ ต้องมีหลายฝ่ายมาให้ข้อมูลมากกว่านี้ ก่อนจบเวทีผมอยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาพูดบ้าง ที่ผ่านมา ผมไม่ได้ข้อมูลมากนัก

อาจารย์จรรยา หยุทอง

คณะอนุกรรมการการมีส่วนร่วมฯ มีตัวแทนของหน่วยงานทุกระดับ การนำเสนอความเห็น ข้อมูลจะมีการตรวจสอบอีกครั้ง เวทีประชาชนเป็นปัญหาสืบเนื่องจากในอดีต ความเห็นของพี่น้องที่ผ่านมามีช่องทางสื่อสารกับรัฐน้อยมาก เราจึงเปิดโอกาสให้เป็นพิเศษ ในการหาทางออกร่วมกันจึงเป็นสิ่งสำคัญ

คุณระวีง สะตะวังขาว

นมัสการพระคุณเจ้า ผมทำงานอยู่กับป่าไม่มานาน มีประสบการณ์จากการทำงานที่ผ่านมา ผมอยากนำเสนอสู่การทำแผนฯ

ผมอยากพูดภาพรวม ทะเลสาบสงขลา มองคร่าวๆ ดูเหมือนไม่มีปัญหา แต่จริงๆ มีปัญหาถึงขั้นวิกฤต โดยมีปัจจัย คือ ป่าไม้ลดลง จากการประกอบอาชีพ ปัญหาหลักคือ ทะเลตื้น ผมอยู่ป่ามาเกือบ 10 ปี น้ำตื้นเหลือแค่ 1 เมตร มีเตล็ดโคลน ดินลำพูไม่ขึ้น รัฐบาลนี้มองเห็นปัญหา คิดแก้ไขเป็นแนวทางที่ถูกต้อง

ทุกวันนี้ น้ำเสียเร็ว เนื่องจากตะกอนต่างๆ ไปทับถม ทำให้ทะเลตื้น ต้องได้รับการแก้ไข การทำถนนหัวป่า-ไสกลิ้ง เป็นการแก้ปัญหาไม่ถูกจุด ขั้นตอนการทำแผนแม่บทฯ อยากให้แก้ถูกจุด

แนวทางแก้ไข คือ

- (1) ต้องขุดลอก ทะเลสาบพื้นที่ 600,000 ไร่ จะเอาดินที่ขุดได้ไปไว้ไหน เพราะฉะนั้น ไม่ได้ขุดทั้งหมด วิธีการขุด ต้องขุดร่องน้ำ ร่องน้ำไปทางไหน จากเกาะขอมมาถึงทะเลน้อย ขุดให้กว้างสัก 200 เมตร ลึกสักกี่เมตรก็ว่าไป จะให้น้ำแยกไปทางไหนก็ขุดแยกไปทางนั้น ถ้าหากทำได้จะทำให้เกิดการสัญจรทางน้ำ เกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามมา
- (2) ปาลดลง เนื่องจากความต้องการใช้ที่ดิน เจ้าหน้าที่ดูแลไม่ทั่วถึง ผมอยากให้เสนอในแผนฯ ทำแนวเขตป่าให้ชัดเจน อันไหนป่าอนุรักษ์ ป่าสงวน ป่าชุมชน แก้ปัญหาการประกาศทับที่ของชาวบ้าน จัดการปัญหาการใช้ที่ดินให้ชัดเจน ป่าที่เหลือจึงทำป่าชุมชนให้หมด

คุณประจบ ยกรัง

การขุดลอกผอมอยากไม่ให้ใช้แบ็คโฮ อยากให้ไม่รื้อน้ำได้เหลืออยู่บ้าง

คุณสวาท ทองรัก

ผมเป็นคนเก่าและคนแก่ ผ่านชีวิตมาหลายสิบปี หลายคนถามว่าเวลานี้มาทำอะไรกัน ภูเขา ป่า ทุ่งนา และทะเล มีความเกี่ยวข้องกัน การพัฒนาก่อให้เกิดการเปลี่ยนทิศทาง คนทุกวันนี้คิดอะไรไม่รู้ ในทะเลดินเงินจะปลูกป่าในที่นาทำท่าจะเป็นทะเล ในทะเลปลูกป่า ในที่นาทำสวน บนควน (ที่สูง) ทำทะเล สวนทางกันหมด ทะเลจึง ร้องไห้...(อ้างอิงจากบทกวีของโนราช ฐบัว ในจดหมายข่าว ฉบับ 1) อันนี้โกหก ความจริงคนร้องไห้ คนไม่มีอาหารกิน ปลาไม่มีที่อยู่ สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนเพราะคนขาดจิตสำนึก ดิ้นรนในการดำรงชีพ ทำให้ไม่มีความพอเพียง โกหกใส่ทะเลว่าร้องไห้ เราน่าจะมาพูดว่า ทำอย่างไรไม่ให้ทะเลร้องไห้

เรื่องการขุดลอกไม่ควรขุดลอกริมตลิ่ง ทรัพยากรธรรมชาติหมด ต้นสาครมีประโยชน์มาก ถูกเครื่องจักรขุดหมด ต้นสาครอยู่ตรงไหน น้ำเย็น น้ำไม่ขาด สาครน่าจะปลูกไว้ริมน้ำให้ตลอด ไม่จำเป็นต้องสร้างเขื่อน รากสาครเก็บน้ำไว้ให้ ระหว่างสาครให้ปลูกต้นไม้ นกจะได้กิน ระหว่างต้นไม้ให้ปลูกไม้ตะเคียน

ภูเขา เมื่อผมเล็กๆ น้ำในสายห้วย มีป่าเป็นเขื่อนธรรมชาติที่ดีที่สุด ปัจจุบันน้ำเต็มไปถึงทะเลน้อย เพราะว่าไม่มีน้ำแฉะนี้ไปดัน

ทำอย่างไรให้ป่าฟื้น คนอย่าไปตัดไม้ ป่าจะฟื้นเอง การแก้ปัญหาไม่ถูกจุด กรมป่าไม้บอกถูก ลักลอบตัด ถ้าพยายามเดินไปให้คนตัดไม้เห็น ก็จะไม่มีคนตัด แต่จะทำเช่นนั้นได้ต้องยกให้เป็นป่าชุมชน ให้คนเข้าไปดูแล

พวกเราที่อยู่กับป่า มีทุกอย่าง ขาดเพียงแต่เกลือ นั่นคือตะไคร้หมกสมัยก่อน ผมสรุปอีกครั้งว่า ให้ชุมชนรักษาป่า ป่าฟื้น ทะเลฟื้น

อาจารย์สมคิด ทองสง

ท่านผู้มีเกียรติ ที่เสนอให้หน่วยราชการได้พูดบ้าง คงจะผิดหวังเพราะกลับไปแล้ว...แต่ไม่เป็นไร เราพูดออกวิทยุ คงจะมีคนฟังอยู่บ้าง

ตัวเองไปทำวิจัยมารอบทะเลสาบ มีประสบการณ์ที่อยากเล่าสู่กันฟังเช่นกัน การทำนา มีการส่งเสริมให้ปลูกข้าวกันมาก เป็นผลจากการพัฒนาที่แล้วมาซึ่งเน้นการค้าขายมาก

การทำลายป่าหันไปปลูกยาง ยิ่งตอนนี้ยางราคาแพง ป่าจะยิ่งถูกทำลาย ยิ่งป่าหมด น้ำจะหมดไปเรื่อยๆ ต่อไป ป่ายางก็อยู่ไม่ได้

ผมเพิ่งฟังพี่น้องทะเลสาบปากพนังคุยให้ฟัง หลังโครงการเข้ามาพี่น้องเดือดร้อนหมดแล้ว น่าจะมีการวิจัยเหมือนกัน ยังมีโครงการคนยิงเดือดร้อน ทำไม่จึงเป็นแบบนี้

ทะเลสาบปัจจุบัน น้ำจืดกับน้ำเค็มแยกกัน ไม่มีน้ำกร่อย ปลาน้ำกร่อยไม่มี ทำบันไดปลาโจนไป ปลาก็ไม่ขึ้นไปวางไข่ ทะเลเรามี 3 น้ำ ปลาน้ำกร่อยหลายชนิดสูญพันธุ์ไปหมดแล้ว

ชุมชนเปลี่ยน สังคมเปลี่ยน อาชีพเปลี่ยน สิ่งแวดล้อมเสียหยา เราควรศึกษาพี่น้องที่ปากพนัง เอามาเปรียบ
เทียบ

แนวทางในการแก้ปัญหา

- (1) พัฒนาแก้ปัญหาในทะเลสาบ เช่น การขุดลอก ปลอยปลา บำบัดน้ำเสีย สัก 25 เปอร์เซนต์
- (2) แก้ปัญหารอบทะเลสาบ เช่น การปลูกป่า ลดการใช้สารเคมีในพื้นที่เกษตร การทำทาง
น้ำไหล อีก 25 เปอร์เซนต์
- (3) ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ มีการศึกษาอย่างยั่งยืน สร้างจิตสำนึก ให้คนเกิดความหวงแหน
แผ่นดิน เน้นตรงนี้ 50 เปอร์เซนต์ ให้โรงเรียนมีหลักสูตรท้องถิ่น มหาวิทยาลัยควรมี
ภาควิชาทะเลสาบ เรียนเรื่องทะเลสาบกัน อย่างที่ดะโหมดนี้ ให้ทุนเด็กไปเรียนแล้วกลับมา
พัฒนาหมู่บ้าน ไม่อย่างนั้นเงินพัฒนาทะเลสาบ 2,000 ล้านบาท กลายเป็นละลายทะเลสาบ
เสียเปล่า

อาจารย์อารี รังสิโยกฤษฎ์

การศึกษาได้เปิดโอกาสให้แต่ละ โรงเรียนสามารถกำหนดหลักสูตรได้เอง

คุณสมเกียรติ บัญชาพัฒนาศักดา

การประชุมวันนี้ เรื่องประเด็นเขื่อน ความกีดกันของกรมชลประทาน ผมมีเอกสารอ้างว่ามี 3 ประธาน
สภาตำบลเสนอไปอ้างว่า ตำบลแม่ขรี ตำบลคลองใหญ่ และตำบลดะโหมด มี 25 หมู่บ้าน ประกอบอาชีพเกษตร ซึ่ง
ขาดแคลนน้ำ

ผมกลัวว่าจะซ้ำรอยเดิม คือ คนดะโหมดไม่ได้อะไร โรงเรียนดะโหมด โรงพยาบาลดะโหมด ทุกอย่างไม่ได้
ได้อยู่ในพื้นที่ดะโหมด

การสร้างอ่างเก็บน้ำมีการอ้างผลประโยชน์ ดังนี้คือ

- (1) ช่วยการเพาะปลูก ช่วงฤดูแล้งในเขตชลประทาน 38,000 ไร่ ดะโหมดไม่มีน้ำ ไม่ได้อยู่ใน
พื้นที่นี้
- (2) ใช้น้ำในการอุปโภคบริโภค ดะโหมดก็ไม่ได้ใช้
- (3) ใช้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลา ไม่ทราบมีแผนอย่างไร ที่นครศรีธรรมราช ทะเลาะกันมาแล้ว
เพราะเรื่องนี้ สร้างอ่างเก็บน้ำแล้วทะเลสาบจะมีผลกระทบหรือไม่ ผมไม่เห็นด้วยกับการ
สร้างอ่างเก็บน้ำ การท่องเที่ยวคือทรัพยากรสุดท้ายของเรา บางทีสิ่งที่เข้ามาอาจทำให้ชุมชน
ล่มสลายได้รวดเร็วขึ้น
- (4) การบรรเทาอุทกภัย หมู่ 3 หมู่ 4 หมู่ 9 และ หมู่ 12 มีน้ำท่วมมาก แต่พื้นที่สร้างอยู่ หมู่ 5
ไม่เกี่ยวกับพื้นที่น้ำท่วมเลย

- (5) การประสานงานกับชุมชน มีการประชุม 5 ครั้ง แต่ครั้งที่ผ่านมา พูดแต่เรื่องการเวนคืน ยังไม่มีการตกลงกัน ชลประทานไปสรุปแล้วว่าทุกคนเห็นด้วย ผมไปขอดูรายงานการประชุม ดูรายชื่อผู้เข้าร่วมก็ไม่มีให้ดู

แนวทางแก้ไข โดยเฉพาะเรื่องป่าต้นน้ำจากการดำเนินงานโดยคณะกรรมการป่าชุมชนของตะโหนดเอง เรามีแนวทางแก้ไขคือ

- (1) มีคนรับผิดชอบโดยตรง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีความจริงใจ อย่าเห็นแก่เงิน กรมทรัพยากรน้ำรับผิดชอบน้ำ กรมที่ดินสำรวจเรื่องที่ดิน พื้นที่คาบเกี่ยวทับซ้อน กรมป่าไม้ คณะกรรมการป่าชุมชน ดูแลพื้นที่ป่า 2,000 ไร่ ยังไม่มีการบุกรุกป่าแม้แต่ไร่เดียว
- (2) การท่องเที่ยว มีนักท่องเที่ยว นักเรียนเข้ามาศึกษาทำวิทยานิพนธ์ ต่อมาได้ขยายรวมตัวกัน เป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ 4 จังหวัด คือพัทลุง สงขลา ตรัง และ สตูล
- (3) ปลุกจิตสำนึก ถ้าคนไม่มีจิตสำนึก ไปเผาไม้โค่นป่า ถ้ามีจิตสำนึกถึงไม่มีเงินก็ดูแลได้ เราได้ จัดค่ายเยาวชน ทำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องป่าชุมชนโดยเยาวชน ทุกสิ่งที่กล่าวมาเราได้ทำหมดแล้ว
- (4) อาชีพ คนอยู่กับป่า อาศัยป่าดำรงชีพ ดูแลตัวเองได้ แต่น่าจะมีการส่งเสริมอาชีพ และคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป

คนตะโหนดส่วนใหญ่มีจิตสำนึก คนที่บุกรุกป่าส่วนใหญ่เป็นคนภายนอก

อดีตกำนันบุญชอบ เพชรหนู

การที่อ้างชื่อผมในเรื่องสร้างอ่างเก็บน้ำ ผมขอยืนยันว่าไม่เคยพูด ผมได้ถามกำนันสวัสดิ์ ผมยังไม่ลืม... การประชุมเรื่องทำโรงยางปี 30 ไม่ได้พูดถึงเรื่องสร้างเขื่อน การประชุมครั้งที่ 2 ก็ไม่ได้พูดเรื่องทำเขื่อน ผมไม่เคยได้ตอบชลประทานเลย ผมขอชี้แจงว่าผมถูกอ้าง การเรียกประชุมชาวบ้านก็อ้างชื่อผม คนเข้าร่วมก็มาจากที่อื่น ไม่ใช่คนตะโหนด

การสร้างอ่างเก็บน้ำ ผมไม่เห็นด้วย พูดตรงๆ แบบนี้

คุณวรรณ ขุนจันทร์

เสริมของกำนัน คุณสมเกียรติว่าคนไม่เห็นด้วย...ผมเข้าร่วมประชุมที่วัด มีคนเห็นด้วย 80 เปอร์เซ็นต์ แต่คนที่เห็นด้วยไม่ใช่คนที่นี่ เป็นคนนอกพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์ พวกนี้มาหมด

คุณสุชาติ ฤทธิบุรณ์

ผมมาพูดเรื่องทะเล ภูเขา น้ำ และป่า 50 ปีที่ผ่านมา ทะเลอุดมสมบูรณ์ เดิมน้ำเค็มมากกว่าน้ำจืด บริเวณนี้เมื่อก่อนเป็นป่า พังหมดไปไม่นานมานี้ ถ้าคิดปลูกป่าก็ยังไม่สาย อยากให้คนได้อยู่กับธรรมชาติเหมือนเดิม ส่วนเรื่องการสร้างอ่างเก็บน้ำผมไม่เห็นด้วย

คุณระวีง สะตะวังขาว

การทำเขื่อนจะมีผลกระทบมาก มีปลาหลายชนิดที่มีการออกไปวางไข่ในทะเล แต่การพัฒนาไปปิดกั้นตั้งแต่เขื่อนปากกระวะ ส่วนแนวคิดการทำฝายในคลองเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง

การสร้างเขื่อนที่เขาหัวช้าง ผมรู้ว่าคนตะโหมคไม่ได้อะไร คนนอกได้ทั้งนั้น แต่ถ้าคิดภาพรวม คนที่ได้ประโยชน์ คือ คนข้างล่าง น่าจะคิดว่าทำอะไร ให้คนตะโหมคได้ประโยชน์ด้วย

การสร้างอ่างเก็บน้ำ จะมีน้ำไว้ใช้ในหน้าแล้ง แต่ไม่มีคลองเชื่อมต้นน้ำมาใช้ก็ไม่เกิดประโยชน์

อาจารย์จรรณ หนูทอง

ทางเลือกไม่ควรมีแค่ 2 ทาง น่าจะมีทางเลือกอื่นๆ นำเสนอบ้าง เชิญครับ

ผู้ใหญ่เลื่อง กำแพงสอง

ผมเป็นผู้ใหญ่บ้านปี 2537 เห็นว่าปัญหาธรรมชาตินี้แก้กันมานานแล้ว คนมากขึ้นทรัพยากรย่อมน้อยลง เป็นเรื่องธรรมดา อีกอย่างคนมีรายได้ไม่เท่าเทียมกัน คนจนกว่าอ้างว่าถ้าไม่ทำก็อดตาย ทำให้มีการบุกรุกทำลายทรัพยากรมากขึ้น

พื้นที่ 700,000 ไร่ ที่เราดูแลอยู่ มีการบุกรุกตลอด

คุณอารมณ พุ่มมาลี

การพัฒนาผืนป่าแห่งนี้ ผู้ที่ผูกพัน คือ คนที่อยู่บนเขา ไม่มีความรู้ ไม่มีวิธีการจัดการให้ใช้ประโยชน์จากป่าอย่างยั่งยืน อยากให้กรมป่าไม้เข้าไปส่งเสริม จัดการ และสร้างความตระหนักในการใช้ประโยชน์จากผืนป่าอย่างยั่งยืน

คุณจันทร์จิรา ทองเอม (ตัวแทนนักเรียน)

พวกเราได้มารวมตัวกันตั้งกลุ่ม ได้ทำกิจกรรม ได้เรียนรู้อะไรๆ หลายอย่าง ได้ศึกษาป่า ศึกษาชุมชน จากการทำกิจกรรม ทำนา ทำธนาคารน้ำ ได้รู้ว่าป่ากำลังถูกทำลายไปมาก พวกเราคิดว่าจะทำให้ชุมชนมีธรรมชาติสมบูรณ์ เราได้รับการผลักดันจากผู้ใหญ่ใจดีหลายๆ คน คิดทำธนาคารน้ำ เอาต้นไม้มาปลูกน้ำ ทำเขื่อนธรรมชาติไว้ใช้

คุณกฤษณพงศ์ สมถวิล

ผมเป็นคณะประชาสัมพันธ์ทะเลสาบ ทำการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ผมเป็นนักวิจัยในพื้นที่ ทำงานให้กับสกว. เห็นว่าป่าต้นน้ำมีศักยภาพพอที่จะทำสถานที่ท่องเที่ยว อยากให้คณะทำงานมีประเด็นศึกษาการท่องเที่ยว

จาก 9 ประเด็นการศึกษาที่มี ถ้าจะเพิ่มเข้าไปก็อยากให้พี่น้องช่วยเสนอปัญหาเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไข อยากฟังความเห็นของหัวหน้าทีมศึกษาประเด็นท่องเที่ยว

อาจารย์ปาริชาติ วิสุทธิสมาจาร

จริงๆ แล้ว ตั้งใจมาฟัง มีทีมงานมาด้วย 2 คน ตะโหนดมีชื่อ มีศักยภาพ มีการเรียนรู้วิเคราะห์ตัวเองได้ จะรับไว้เป็นส่วนหนึ่งของแผน รับตะโหนดเป็นพื้นที่ศึกษาต่อไป

คุณกมล ขุนจันทร์

ตอนเช้าได้ฟังไปหลายแง่มุม ส่วนผมจะมาคุยเรื่องการศึกษา เขาหัวข้างไม่เหมาะที่จะสร้างอ่างเก็บน้ำเหมาะที่จะเป็นแหล่งศึกษามากกว่าเพราะมีความหลากหลายทางธรรมชาติ น่าจะสืบทอดไปถึงคนรุ่นหลัง

คนรุ่นเก่ามีความรู้มาก เสียหายไปไม่ได้มีโอกาสถ่ายทอด ควรทำหลักสูตรการศึกษา เช่น เรื่องป่าชุมชน การรักษาสัตว์ป่า ผักสมุนไพร พันธุ์สัตว์ ฯลฯ

คุณสมเกียรติ บัญชาพัฒนาศักดิ์

เมื่อเช้าผมได้พูดภาพรวมไป การท่องเที่ยวได้พูดไปบ้างแล้ว ผมก็ได้เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้โดยเป็นประธานการท่องเที่ยวตะโหนด ได้จัดทำแนวทางว่าจะมีการจัดการอย่างไร มีมาตรฐานอย่างไร ที่จะไม่ทำลายชุมชน และวิถีชีวิต

เราได้ทำแผนเสร็จแล้ว มีรายละเอียดดังนี้

- (1) จะมีแหล่งท่องเที่ยว คือ น้ำตกหม่อมจ๊วย มีประวัติศาสตร์ภูมิหลังของชุมชนชาวตะโหนด เป็นแหล่งพักผ่อนของชุมชน
- (2) สถานาวัด เป็นแหล่งให้ความรู้หลากหลาย เน้นความเข้มแข็งของชุมชน มีห้องสมุดบริการข้อมูลการท่องเที่ยว
- (3) ศูนย์วัฒนธรรม ที่โรงเรียนประชาบำรุง รวบรวมของใช้ วิถีชีวิต รูปเคารพบุคคลสำคัญ
- (4) ป่าชุมชนเป็นแหล่งต้นน้ำ เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ ทั้งเด็กในชุมชนและมหาวิทยาลัยชาวบ้านสามารถยกระดับเป็นกรณีปัญหา และเป็นแหล่งท่องเที่ยว เป็นการดูแลทรัพยากรไปด้วย
- (5) ถ้าพระ คู่กับตะโหนด อยู่ หมู่ 2 ตำบลเขาหัวช้าง มีชุมชนมุสลิมดูแลอยู่
- (6) บ่อน้ำร้อน เขาขันตระ มีกลุ่มลำเนาไพรดูแลอยู่

ทั้งหมดนี้เราได้ประสานงานจัดระบบบริการท่องเที่ยว เป็นระบบเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ เราเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายภาคใต้ตอนล่าง เมื่ออยู่ตรงนี้จะมีความมาตรฐานเดียวกัน ยืนอยู่บนฐานแนวคิดที่ว่าทำอย่างไรเมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาแล้วชุมชนอยู่ได้ เราได้อาศัยประสบการณ์จากเกาะยาว เรียนรู้ในการสร้างกติกาของสังคมเพื่อควบคุมนักท่องเที่ยว

ถ้าพระ เมื่อก่อนเราเคยตั้งงบประมาณไว้ถึง 6 ล้านบาท สร้างโน้นสร้างนี่ แต่ต่อมาเมื่อได้ไปดูงานได้เรียนรู้มากขึ้น เงินไม่เอาแล้ว ปลดปล่อยทุกอย่างเป็นธรรมชาติจริงๆ

ตะโหนดมีแผนแม่บทการท่องเที่ยว แต่ก็ยังไม่เรียบร้อย มีข้อจำกัดบางประการ เช่น อบต.ไม่รับการศึกษาที่วางไว้ อบต. ต้องมีกฎเกณฑ์ มีกฎหมายออกมาทำตรงนี้ จากแผนระดับตำบลน่าจะมีกลไกเชื่อมโยงไปสู่ระดับแผนแม่บททะเลสาบด้วย ควรมีองค์กรที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวมาดูแลโดยตรง

คุณวรรณ ขุนจันทร์

ตะโหนดมีที่มาจากคำว่า โต๊ะหมู่ด เมื่อก่อนเป็นชุมชนมุสลิมตั้งแต่เดิม ซึ่งมีหลักฐานเกี่ยวกับเรื่องนี้มากมาย มีที่มาเรียกว่า ย่าเจ๊ะ นาโคกแขกเจ็ง หนองโต๊ะสัก ห้วยโต๊ะหิ

ทุกปีมีประเพณี 2 ศาสนา ร่วมทำกิจกรรมด้วยกัน มีมาตั้งแต่ผมเป็นเด็ก ที่วัดตะโหนดเป็นที่ฝังศพของโต๊ะหมู่ด ตรงพื้นที่สร้างอ่างมีทวดหัวช้าง ทราบมาว่าเป็นไทยมุสลิม เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของชุมชน ใครที่มีความขัดแย้งกันจะไปสาบานต่อหน้าทวดหัวช้าง

จากคำว่า โต๊ะหมู่ด มาเพี้ยนไปเป็นตะโหนด ตะโหนดเองเดิมเป็นบ้านใน บ้านนอกขยายเป็น บ้านคอนนุ้ย บ้านหัวช้าง มีถ้าพระสร้างใหม่ สร้างมาแต่สมัยอยุธยา ที่วัดเหนือมีการค้นพบพระสมัยอุทอง

ชุมชน 2 สัญชาติ มีความสัมพันธ์อันดีมานานแล้ว เป็นประวัติศาสตร์ เป็นสังคมเครือญาติ มีศูนย์รวมที่สุสานบรรพบุรุษ ให้ 2 ชุมชน ไทยและมุสลิม ได้มีกิจกรรมร่วมกัน นอกจากนี้ ตะโหนดยังมีประวัติศาสตร์เป็นของตนเอง เช่น มีตำนานป็นคด ตำนานหม่อมจู้

แม่จริ เป็นชุมชนเกิดในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ตะโหนดในสมัยนั้นมีตลาดหลักๆ คือ บางแก้ว ระยะทางจากตะโหนดไป 20 กิโลเมตร ปี 2460 ที่แม่จริเป็นทุ่งเลี้ยงสัตว์ มีคนมาสร้างบ้านเรือนไม่มากนัก สงครามโลกเกิดขึ้นมีการตัดถนนไปยังรัตภูมิ ตะโหนดมีชุมชนเกิดขึ้น จากที่เคยไปค้าขายที่บางแก้ว ก็เกิดตลาดชั่วคราวขึ้นที่แม่จริ ซึ่งอยู่ระหว่างกลาง

แม่จริเป็นสถานที่เอื้อต่อการทำธุรกิจการค้าในชุมชนชนบท ต่อมาก็เกิดป่าบอนเชื่อมเข้ามา จนกระทั่งตลาดบางแก้วร้าง

แม่จริมาจากชื่อต้นไม้ มีสถานที่แห่งหนึ่งเป็นลำห้วยไม่ใหญ่นัก ในห้วยมีต้นไม้ชื่อ “จริ” การตั้งชื่อสถานที่ได้ใช้ชื่อต้นไม้มารวมกับแม่น้ำ จึงกลายเป็นแม่จริ

คุณระวีง สะตะวังขาว

ตามที่หลายคนพูด ตะโหนดมีหลายสถานที่พัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้ โดยเฉพาะเขาหัวช้าง อยากให้คณะพิจารณานำไปอยู่ในแผนให้เป็นรูปธรรม มีงบประมาณเข้ามาสนับสนุน หากต้องการให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวควรมีสถานที่อำนวยความสะดวก มีถนนให้ชัดเจน จากตะโหนดไปยังน้ำตกหม่อมจู้ มีเส้นทางศึกษาธรรมชาติมายังเขาหัวช้าง ป่าชุมชนเขาหัวช้างควรมีสวนย์บริการให้ความรู้อีกจุดหนึ่ง

เส้นทางศึกษา ควรทำเส้นทาง เริ่มต้นจากวัดตะโหนด ไปยังน้ำตกหม่อมจู้ จากนั้นไปยังเขาบรรทัด ดูน้ำตกไพรวัลย์ ไปถ้ำสุมนโน อุทยานเขาปู่เขาย่า แล้วไปทะเลน้อย ไปดูแหล่งนกน้ำควนขี้เสียน

คุณอภิชาติ ขุนจันทร์

ทุกคนที่นำเสนอ ห่วงบ้านห่วงธรรมชาติ อ่างเก็บน้ำถ้าไม่สร้างเราจะจัดการธรรมชาติอย่างไร ผมมีความคิดในการฟื้นฟูธรรมชาติ ด้วยการใช้เวลา และคนในบ้านเราช่วยกันดูแล

ในเขตอนุรักษ์ มีข้อมูลของคนที่ทำอาชีพอยู่แล้ว ให้มีข้อตกลงว่าให้ห้ามทำลายป่า แต่สามารถให้ประโยชน์ทำเกษตรได้ โดยมีกรรมการหมู่บ้านหรือของรัฐเข้ามาช่วยกันดูแล หรือมี อบต. เข้ามาจัดการร่วมกับชาวบ้าน ไม่ถึง 20 ปี ป่าก็คืนกลับมา

การท่องเที่ยว เขาหัวช้างเป็นทรัพยากรที่ควรหวงแหนไว้ บนเขามีสัตว์มาก การสร้างอ่างให้คนมาเที่ยวคนจะไปเที่ยวเขื่อนมากกว่า ที่สำคัญ คนอยากมาดูธรรมชาติจริงๆ มากกว่า

หากรักษาธรรมชาติไว้ ต่อไปมีนักท่องเที่ยวเข้ามา ผลผลิตหรือผลไม้อาจสามารถจำหน่ายได้

คุณทรงเกียรติ หนูเสน

ผมพยายามตั้งองค์กรทำเรื่องท่องเที่ยว ถามว่ามีสัตว์อีกหรือไม่บนเขาบรรทัด ทุกวันนี้ยังมี มูฮัง สมเสร็จ แต่ตอนนี้มูฮังตายวันหนึ่งเป็นร้อย ไม่ถูกโค่นวันหนึ่งหลายสิบต้น เพียงแค่พื้นที่กว้างกินเนื้อที่หลายจังหวัด ทำอย่างไรให้เชื่อมโยงกันได้ทั้งหมด ส่วนการสร้างเขื่อนจะสร้างหรือไม่ให้ไปถามซาไก

ชาวบ้านที่ยากจน หาอาชีพอื่นมาเสริมให้ได้หรือไม่ หาทางออกให้กับผู้มีรายได้น้อย และโอกาสน้อย

โซนต้นน้ำ ทำอย่างไรให้มีน้ำตลอด ถ้าจะทำให้ได้ ควรเอาแผนของพระเจ้าอยู่หัว สร้างป่าให้มีหมอกคลุมซับน้ำ การทำฝาย สร้างเขื่อน ผมไม่เห็นด้วย ควรทำประปาภูเขาจะดีกว่า ส่วนน้ำเสีย แก้ไม่ยากใช้น้ำหมักไล่

การสำรวจรายได้ต่อหัว คนพัทลุงเป็นคนยากจน มีรายได้ 15,000 บาทต่อปี นี่คือมุมมองของรัฐ แต่ถ้าไปถามคนพัทลุง เขาจะบอกว่าไม่จน เขาอยู่อย่างพอเพียง มีความสุข ตัวชี้วัดที่มาสอบถามชาวบ้านไม่ตรงกับความเป็นจริง ไม่สามารถประเมินได้อย่างเที่ยงตรง

คุณสมบุรณ์ จิตสาระอาภรณ์

ผมในฐานะบอร์ด มีเรื่องข้องใจอยู่ คือ ประเด็นอ่างเก็บน้ำ วันนี้สิ่งที่เกิด ชาวบ้านมาทะเลาะกัน เราลืมนักวิชาการ สถาบันการศึกษา น่าจะลงไปศึกษาแล้วนำผลมาให้ความรู้ต่อชุมชน

การแก้ปัญหาควรเริ่มจากการปกครองส่วนท้องถิ่น มาสู่สถาบันการศึกษา แล้วลงไปสู่ชาวบ้าน

คุณวิชัย สุนทรเนติวงศ์

เรื่องการท่องเที่ยวในตะโหนด มีแหล่งท่องเที่ยวมาก เสนอกันหลายสิ่ง ถ้าเป็นไปได้ให้ทำแบบภาคเหนือ ชี้ข้างเดินเที่ยวกันไปเลย... ปัญหาว่าถ้าไม่ดึง ททท. มาร่วมจะสำเร็จได้ยาก

คุณสวาท ทองรัก

การท่องเที่ยวเน้นแต่ทรัพยากรในป่า ยังอีกของดีอีกหลายอย่าง เรายังไม่กล้าเปิด เพราะถ้าเปิดให้ดูหมดต่อไปจะไม่มีใครสนใจ

คุณสมจิตร ชูรอง

ตะโหมดอยู่บนบ้านผม ผมอยู่เขาชัยสน การพัฒนาทะเลสาบ ต้องการทะเลให้อยู่ตามปกติ ให้ธรรมชาติคืนมา มาเวลานี้ผมคิดว่าจะทำอย่างไรที่จะแก้ปัญหาทะเลสาบ พื้นที่ตะโหมด ง่ายๆ ทรัพยากรบนเขาหัวช้าง อย่าให้น้ำล้นไปถึงเขาชัยสน การสร้างอ่างหรือไม่ ให้เอาคนในพื้นที่เป็นตัวตั้ง

คุณวรรณ ขุนจันทร์

แผนแม่บทฯ ห่วงใยทะเล การแก้ปัญหาควรใช้วิธีสัง 4 ทุกวันนี้ทะเลเป็นทุกข์ เพราะดินเงิน น้ำเค็ม วิถีชุมชนเปลี่ยน สารพิษไหลสู่ทะเล ทุกข์มีสมุททัย คือเหตุที่เกิดทุกข์

เรื่องทะเล ตั้งแต่ภูเขา หุ่นา ทะเล คือต้นตอ นิโรคคือทางแห่งการดับทุกข์ แก้โดยให้ทรัพยากรธรรมชาติคืนมา ป่าไม่มีการบุกรุกเพื่อปากท้อง ถ้าทำให้ป่าอยู่กับชุมชน จะทำอย่างไร ต้องให้ชุมชนดูแล ต้องมีการพัฒนาเศรษฐกิจ ผมคิดแบบนักวิจัยชาวบ้าน ปลูกลายบนที่ 1 ไร่ มีผลผลิต 250 กิโลกรัม/ไร่/ปี ขางพาราปลูก 50 ปี โค่น 2 ครั้ง ขางกิโลกรัมละ 30 บาท 250 คูณ 30 ปี เท่ากับ 225,000 บาท ค่าโค่นขางอีก 300,000 บาท/ไร่/50 ปี

หากรัฐไม่สามารถป้องกันป่าไว้ได้ ควรให้ชาวบ้านเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่า ควรเอามาแจกชาวบ้านที่ยากจน ป่าไม้ 1 ไร่ มีดินไม้ใหญ่ๆ มูลค่าไม่ต่ำกว่า 1 ล้านบาท ไม้ส้ม ไม้แก็ ดัดขายได้ นี่เป็นวิธีคิดแบบชาวบ้าน

ระบบนิเวศน์ ควรทำยุทธศาสตร์จังหวัดพัทลุง พุดแก่ทะเลน้อย ลำปำ ดินน้ำพุดน้อยมาก ควรที่จะให้มีการประชาสัมพันธ์มากกว่านี้

คุณสุพัฒน์ หนูขาว

ผมรู้สึกว่าหลานๆ น้องๆ รักบ้าน รักถิ่นกำเนิดของตน ผมภูมิใจว่าต่อไปเราน่าจะรักษาสถานที่เราได้ อยากให้ช่วยกันทำให้น้ำได้ไหล ได้ทำนา น้ำไม่มีเพราะว่าชลประทานกักน้ำไว้ ฝนก็ไม่ตกต้องตามฤดูกาล ป่าบนเขาหมดแล้ว ทางแก้ควรปล่อยให้เป็นไปตามธรรมชาติ ทุกอย่างจะดีขึ้นเอง

คุณอรุณ ไพฑูรย์

ผมเป็นประธานกลุ่มเกษตรกร ทะเลสาบจะให้เหมือนเดิมเลยคงเป็นไปได้ยาก ผมเห็นด้วยกับการอนุรักษ์น้ำจากต้นน้ำบนภูเขา ลงสู่พื้นที่ทำนาและสู่ทะเลสาบ การทำทะเลบนเขาไม่ควรทำ ผมขอให้แผนแม่บทฯสำเร็จตามวัตถุประสงค์ครับ

คุณสมเกียรติ บัญชาพัฒนาศักดา

ผมจะพูดในประเด็นที่ 8 การฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม จากประสบการณ์ยังมีปัญหาหลายด้าน การใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญา ยังขาดงบประมาณ เช่น เด็กอยากหัดหนังตะลุง ยังขาดอุปกรณ์ หากมีงบมาเสริมก็จะดี

ฝึ่ง ในอดีตเคยมีส่วนร่วมในการรักษาป่า แต่น้ำฝึ่งเป็นตัวล่อให้มีการทำลาย ทุกวันนี้ ไม่ถูกตัดไปทำที่สอยน้ำฝึ่ง ทำให้โตไม่ทัน คนเมื่อก่อนทอยในการตีฝึ่ง ซึ่งเราก็มีตำราแต่ไม่มีเงินจัดพิมพ์ให้เด็กได้ดู

คุณสมบุญ จิตสาระอาภรณ์

ต้นน้ำตะโหมค ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ผมอยากให้นักกลางน้ำเข้าใจคนต้นน้ำมากขึ้น ทรัพยากรน้ำไม่ใช่เป็นของคนต้นน้ำ แต่เป็นของพวกเราทุกคนในทะเลสาบ ใช้น้ำร่วมกัน

สรุปประเด็นจากเวทีการมีส่วนร่วมและประชาสัมพันธ์
โครงการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
วันพุธที่ 19 พฤศจิกายน 2546 ณ โรงเรียนประชารัฐ

(ประเด็นที่สรุปข้างล่างนี้เป็นความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุม ไม่ใช่ความคิดเห็นของคณะผู้ศึกษา)

1. ป่าต้นน้ำ

ประเด็นปัญหา

- พื้นที่ป่าลดลง เนื่องจากความต้องการใช้ที่ดินของประชาชน โดยเฉพาะการทำสวนยาง อีกทั้งเจ้าหน้าที่ดูแลไม่ทั่วถึง
- ปัญหาการประกาศทับซ้อนพื้นที่ของชาวบ้าน กับพื้นที่ป่าต้นน้ำ
- การทำลายต้นไม้ริมคลองด้วยรถแทรกเตอร์ ซึ่งถือเป็นการขาดวิสัยทัศน์ในการพัฒนา
- การปลูกต้นยางพารามากเกินไป ทำให้ป่าไม้ยังถูกทำลาย น้ำก็ลดลงไปเรื่อยๆ

แนวทางแก้ปัญหา

- การจัดทำป่าชุมชน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแล และจัดทำป่าต้นน้ำให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว
- มีหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องป่าต้นน้ำโดยตรง มีความจริงใจ ไม่เห็นแก่เงิน
- เสนอให้ใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเด็ดขาด และแบ่งแนวเขตป่ากับชุมชนให้ชัดเจน
- ให้มีการฟื้นฟูสภาพป่า ปลูกจิตสำนึกประชาชน
- การจัดค่ายเยาวชน ทำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องป่าชุมชน
- นำภูมิปัญญาชาวบ้านไปสอนในโรงเรียน สร้างการเรียนรู้เพื่อให้ป่ายั่งยืน

2. ทรัพยากรดิน และการใช้ที่ดิน

ประเด็นปัญหา

- การใช้ประโยชน์ที่ดินทับซ้อนกับพื้นที่ป่าต้นน้ำ
- การใช้สารเคมีในพื้นที่เกษตร

แนวทางแก้ปัญหา

- จัดการปัญหาการใช้ที่ดินของชุมชนให้ชัดเจน
- ให้จัดทำแนวเขตป่าให้ชัดเจน ว่าเขตไหนป่าอนุรักษ์ ป่าสงวน ป่าที่เหลือจัดทำป่าชุมชนให้หมด
- ลดการใช้สารเคมีในพื้นที่เกษตร

3. ทรัพยากรน้ำ และมลพิษทางน้ำ

ประเด็นปัญหา

- เกิดความขัดแย้งในพื้นที่เกี่ยวกับโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำเขาหัวช้าง ซึ่งกรมชลประทานกำลังผลักดันให้เกิดขึ้นในพื้นที่ และที่เคยมีการอ้างว่าเป็นโครงการพระราชดำรินั้นไม่เป็นความจริง
- ทะเลสาบและลำคลองตื้นเขิน การแก้ปัญหาของภาครัฐที่ผ่านมาด้วยการใช้เครื่องจักรขุดลอก กลับกลายเป็นการสร้างปัญหา และทำลายระบบนิเวศน์
- ขาดแคลนน้ำจัดที่ถ่ายเทลงสู่ทะเลสาบ
- ฤดูฝนมีปริมาณน้ำมากใช้ไม่หมด ในขณะที่ฤดูแล้งขาดแคลนน้ำ
- ท่อที่จะนำน้ำไปใช้ทำการเกษตรมีขนาดเล็ก ไม่สอดคล้องกับสายน้ำทั้งหมดที่มี 11 ลำคลอง
- การสร้างอ่างเก็บน้ำ แต่ไม่มีคูคลองเชื่อมต่อน้ำมาใช้ก็ไม่เกิดประโยชน์

แนวทางแก้ปัญหา

- ให้มีการศึกษาอ่างเก็บน้ำเขาหัวช้าง และให้มีคณะกรรมการเข้าไปไกล่เกลี่ย
- ให้มีการทำโครงการธนาคารน้ำโดยตั้งอยู่บนฐานภูมิปัญญาชุมชน ให้มีการจัดสรรทรัพยากรอย่างทั่วถึง ทั้งดินน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ
- ให้มีการขุดลอกคลอง ไม่ใช่รถแทรกเตอร์ หรือรถแบ็คโฮ เพราะไปทำลายดินไม่รึมน้ำ รวมไปถึง กุ้ง หอย ปู ปลา และไม่ควรถลอกริมตลิ่ง
- สำรวจลำห้วยต่างๆ ในพื้นที่ดินน้ำ และทำทำนบแบบชาวบ้าน
- ปลูกลำสาธิตไ้วรมน้ำ ให้รากสาธิตดูดซับน้ำ ระหว่างสาธิตให้ปลูกลำไ้วรมน้ำจะได้กิน ระหว่างลำไ้วรมน้ำให้ปลูกลำไ้วรมน้ำ
- ปล่องพันธุ์ปลา ทำทางน้ำไหลหรือการขุดร่องน้ำ จะทำให้เกิดการสัญจรทางน้ำ และเกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ขึ้น
- สร้างอ่างเก็บน้ำ รวมทั้งให้มีการขุดลอกคูคลองเชื่อมต่อน้ำ จะมีน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง
- ให้มีการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี ให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง นำภูมิปัญญาชุมชนมาใช้ เช่น ฝายน้ำล้นที่ชาวบ้านทำได้เอง หรือปลูกลำไ้วรมน้ำเป็นแนวกักเก็บน้ำ
- ใช้ความรู้เข้าไปขุดลอกทะเลสาบแบบไม่ทำลาย โดยเน้นที่ร่องน้ำในทะเลสาบ แล้วนำดินขึ้นมาใช้ประโยชน์
- ปัญหาน้ำเสียจากโรงงาน นาทุ่ง รวมถึงชุมชนเมือง ต้องมีมาตรการแก้ไขอย่างเป็นระบบ

4. การท่องเที่ยว

ประเด็นปัญหา

- ตะโพนคัมโปเนนแม่บทฯ การท่องเที่ยว แต่มีข้อจำกัดบางประการ เช่น อบต.ไม่มีกฎเกณฑ์ หรือกฎหมายออกมาบังคับใช้
- ขาดองค์กรที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวมาดูแลโดยตรง

- ขาดการจัดการท่องเที่ยวให้อยู่ในแผนอย่างเป็นรูปธรรม งบประมาณที่จะเข้ามาสนับสนุน สถานที่อำนวยความสะดวก ขาดถนน และเส้นทางศึกษาธรรมชาติ เช่น จากดะโหมดไปยังน้ำตกหม่อมจู้ย เส้นทางศึกษาธรรมชาติไปยังเขาหัวช้าง และศูนย์บริการให้ความรู้

แนวทางแก้ปัญหา

- ส่งเสริมทั้งในเรื่องการศึกษาวิจัย และให้มีการยกมาตรฐาน โดยเชื่อมกับมหาวิทยาลัยในพื้นที่ ให้นักเรียนเข้ามาศึกษาทำวิทยานิพนธ์
- ให้ดูรูปแบบการทำงานของคนในดะโหมดที่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือทัวร์ป่าเชื่อม 4 จังหวัด คือ พัทลุง สงขลา ตรัง นครศรีธรรมราช โดยกำหนดเส้นทางให้ชัดเจน เน้นให้เป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของชุมชน
- เส้นทางศึกษาธรรมชาติที่ควรจัดทำ เช่น เส้นทางจากวัดดะโหมดไปยังน้ำตกหม่อมจู้ย จากนั้นไปเขาบรรทัด น้ำตกไพรวัลย์ ไปถ้ำสุมนโน อุทยานเขาปู่เขาชะ แล้วไปทะเลน้อย ดูแหล่งนกน้ำควนจีเสียน
- สถานที่ท่องเที่ยวที่ควรสนับสนุน เช่น น้ำตกหม่อมจู้ย ศูนย์วัฒนธรรมที่โรงเรียนประชารัฐ ป่าชุมชน ถ้ำพระ และบ่อน้ำร้อน เขาชันตระ
- ดึงการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เข้ามาร่วม และเพิ่มการประชาสัมพันธ์
- มีการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ให้มีสถานวัดเป็นแหล่งให้ความรู้ที่หลากหลาย เน้นความเข้มแข็งของชุมชน

5. ประเด็นปัญหาอื่นๆ

ประเด็นปัญหา

- ผลกระทบจากโครงการสร้างถนนหัวป่า-ไสกลิ้ง
- คนขาดจิตสำนึก ดันร่นในการดำรงชีพ ทำให้ไม่มีความพอเพียง
- ชุมชนเปลี่ยน สังคมเปลี่ยน อาชีพเปลี่ยน สิ่งแวดล้อมเสียหาย
- การใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญา ยังขาดงบประมาณ และอุปกรณ์
- หน่วยงานท้องถิ่นทั้ง อบจ. และ อบต. ต่างคนต่างทำงาน การพัฒนาการจัดการอย่างเป็นระบบ

แนวทางแก้ปัญหา

- ให้มีการพัฒนาคน โดยปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนมีบทบาทมากขึ้นในการดูแลสิ่งแวดล้อม
- การอนุรักษ์วัฒนธรรมโดยให้มีโรงมหรสพอยู่ไม่ไกลจากถนนเอเชีย จัดโปรแกรมให้มีหนังตะลุง มโนราห์ เข้าไปแสดงประจำ
- ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้โดยให้โรงเรียนกำหนดหลักสูตรท้องถิ่นได้เอง
- ควรมีแผนฟื้นฟูวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ย้อนกลับไปสู่อดีต
- ให้มีการปลูกจิตสำนึก ถ้ามีจิตสำนึกถึงไม่มีเงินก็ดูแลได้
- ให้โรงเรียนมีหลักสูตรท้องถิ่น และกำหนดหลักสูตรในการเรียน
- ให้มีการส่งเสริมอาชีพอย่างหลากหลาย และคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป

- มหาวิทยาลัย ควรมีภาควิชาทะเลสาบ เรียนเรื่องทะเลสาบ หรือให้ทุนนักเรียนไปเรียนแล้วกลับมาพัฒนาหมู่บ้าน
- การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ มีการศึกษาอย่างยั่งยืน ให้คนเกิดความหวงแหนแผ่นดิน
- การกำหนดทิศทางการพัฒนาที่ผ่านมามีความผิดพลาด ควรใช้หลักอริยสัจสี่ของพุทธศาสนาเข้ามาแก้ไข
- ให้มีการนำโครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนัง มาเป็นตัวอย่างของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โดยเฉพาะการไม่ประสบผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหา เสนอให้นำน้าหนักของปัญหาที่ต้องแก้ไขคือการแก้ไขปัญหาลุ่มน้ำทะเลสาบ 25 เปอร์เซ็นต์ แก้ปัญหาพื้นที่ลุ่มน้ำ 25 เปอร์เซ็นต์ และทำเรื่องการเรียนรู้/การศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน 50 เปอร์เซ็นต์

รายชื่อผู้เข้าร่วมเวทีการมีส่วนร่วมและประชาสัมพันธ์
โครงการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
วันพุธที่ 19 พฤศจิกายน 2546 ณ โรงเรียนประชารัฐ

1. คุณณรงค์	ไพฑูริยา				
2. คุณประเทือง	ขุนจันทร์	217	-	ต. ตะโหนด อ. ตะโหนด จ. พัทลุง	
3. คุณสมเกียรติ	บัญชาพัฒนศักดิ์	263/1	-	ต. ตะโหนด อ. ตะโหนด จ. พัทลุง	
4. คุณสุนทร	ขวัญคำ	31	ม. 1	ต. ตะโหนด อ. ตะโหนด จ. พัทลุง	
5. คุณวรรณ	ขุนจันทร์	72	ม. 3	ต. ตะโหนด อ. ตะโหนด จ. พัทลุง	
6. คุณอรุณี	คำมั่ง	107	ม. 3	ต. ตะโหนด อ. ตะโหนด จ. พัทลุง	
7. คุณชื่นกมล	ขุนจันทร์	91	ม. 3	ต. ตะโหนด อ. ตะโหนด จ. พัทลุง	
8. คุณปราโมทย์	วงศ์วิวัฒน์	39	ม. 3	ต. ตะโหนด อ. ตะโหนด จ. พัทลุง	
9. คุณคำรณ	เล่งอี่	73/1	ม. 3	ต. ตะโหนด อ. ตะโหนด จ. พัทลุง	
10. คุณสวาท	ทองรักษ์	27	ม. 4	ต. ตะโหนด อ. ตะโหนด จ. พัทลุง	
11. คุณนิรันดร์	ฤทธิ์เดช	25	ม. 4	ต. ตะโหนด อ. ตะโหนด จ. พัทลุง	
12. คุณวิชัย	สุนทรเนติวงศ์	54	ม. 4	ต. ตะโหนด อ. ตะโหนด จ. พัทลุง	
13. คุณสมทบ	ขุนจันทร์	141	ม. 4	ต. ตะโหนด อ. ตะโหนด จ. พัทลุง	
14. คุณอรุณ	ไพฑูริยา	12	ม. 4	ต. ตะโหนด อ. ตะโหนด จ. พัทลุง	
15. คุณชลธิชา	เพชรสุข	159/3	ม. 4	ต. ตะโหนด อ. ตะโหนด จ. พัทลุง	
16. คุณวิวัฒน์	รุ่งเรือง	151/4	ม. 4	ต. ตะโหนด อ. ตะโหนด จ. พัทลุง	
17. คุณสม	อักษรพันธ์	159/5	ม. 4	ต. ตะโหนด อ. ตะโหนด จ. พัทลุง	
18. คุณชูชัย	เอียดฤทธิ์	108/2	ม. 5	ต. ตะโหนด อ. ตะโหนด จ. พัทลุง	
19. คุณกมล	ขุนจันทร์	140	ม. 5	ต. ตะโหนด อ. ตะโหนด จ. พัทลุง	
20. คุณแผ้ว	ปิ่นสุวรรณ	-	ม. 9	ต. ตะโหนด อ. ตะโหนด จ. พัทลุง	
21. คุณกล่อง	ชูวงศ์	211/2	ม. 9	ต. ตะโหนด อ. ตะโหนด จ. พัทลุง	
22. คุณพันธ์	รายชุมชาติ	204	ม. 9	ต. ตะโหนด อ. ตะโหนด จ. พัทลุง	
23. คุณสมบุญ	จิตสราคารักษ์	11	ม. 9	ต. ตะโหนด อ. ตะโหนด จ. พัทลุง	
24. คุณณรงค์	หนู	219/1	ม. 9	ต. ตะโหนด อ. ตะโหนด จ. พัทลุง	
25. คุณบุญชม	เพ็ญจำรัส	222	ม. 9	ต. ตะโหนด อ. ตะโหนด จ. พัทลุง	
26. คุณจรัญ	ราชสาลี	201	ม. 9	ต. ตะโหนด อ. ตะโหนด จ. พัทลุง	
27. คุณทวี	ลักหวาน	235/2	ม. 9	ต. ตะโหนด อ. ตะโหนด จ. พัทลุง	
28. คุณอุไร	เจียวจิน	234	ม. 9	ต. ตะโหนด อ. ตะโหนด จ. พัทลุง	
29. คุณสถิตย์	ขุนจันทร์	235	ม. 9	ต. ตะโหนด อ. ตะโหนด จ. พัทลุง	
30. คุณสมบุญ		246	ม. 9	ต. ตะโหนด อ. ตะโหนด จ. พัทลุง	

31. คุณอำนาจ	ขุนจันทร์	235/3 ม.9	ต. ตะโหนด	อ. ตะโหนด จ. พัทลุง
32. คุณสุพัฒน์	หนูขาว	588 ม. 10	ต. ตะโหนด	อ. ตะโหนด จ. พัทลุง
33. คุณกุศล	मुखช่วย	25/2 ม. 11	ต. ตะโหนด	อ. ตะโหนด จ. พัทลุง
34. คุณเลื่อง	กำแหงสื่อง	263 ม. 11	ต. ตะโหนด	อ. ตะโหนด จ. พัทลุง
35. คุณสุชาติ	ฤทธิ์บุรณ์	163/1 ม. 12	ต. ตะโหนด	อ. ตะโหนด จ. พัทลุง
36. คุณณัฐพล	ช่วยชุมชนชาติ	188 ม. 12	ต. ตะโหนด	อ. ตะโหนด จ. พัทลุง
37. คุณศักดิ์	เพชรรุ่ง	93/1 ม. 12	ต. ตะโหนด	อ. ตะโหนด จ. พัทลุง
38. คุณระวีง	สะตะวังขาว	119 ม. 12	ต. ตะโหนด	อ. ตะโหนด จ. พัทลุง
39. คุณประสิทธิ์	ขุนจันทร์	192 ม. 12	ต. ตะโหนด	อ. ตะโหนด จ. พัทลุง
40. คุณอภิชาติ	ขุนจันทร์	13 ม. 12	ต. ตะโหนด	อ. ตะโหนด จ. พัทลุง
41. คุณคลอง		255 ม. 12	ต. ตะโหนด	อ. ตะโหนด จ. พัทลุง
42. คุณไพจิตร	สุขสวัสดิ์	5 ม. 12	ต. ตะโหนด	อ. ตะโหนด จ. พัทลุง
43. คุณโอฬาร	ช่วยชุมชนชาติ	261 ม. 12	ต. ตะโหนด	อ. ตะโหนด จ. พัทลุง
44. คุณบุญชอบ	เพชรหนู	197 ม. 12	ต. ตะโหนด	อ. ตะโหนด จ. พัทลุง
45. คุณจุไร	นวลแก้ว	126 ม. 12	ต. ตะโหนด	อ. ตะโหนด จ. พัทลุง
46. คุณกฤษณพงศ์	สมถวิล	476/1 ม. 6	ต. แม่ท้อ	อ. ตะโหนด จ. พัทลุง
47. คุณสมคิด	ทองสง	6 ม. 5	ต. แพร่กหา	อ. ความขนุน จ. พัทลุง
48. คุณสมจิตร	ชูรอง	128 ม. 12	-	อ. เขาชัยสน จ. พัทลุง
49. คุณพินิจ	สินสม	- -	ต. คลองใหญ่	อ. ตะโหนด จ. พัทลุง
50. คุณวิศิษฐ์	หนูเสน	38/1 ม. 1	ต. คลองใหญ่	อ. ตะโหนด จ. พัทลุง
51. คุณพิภพ	หิมเกตุ	114 ม. 1	ต. คลองใหญ่	อ. ตะโหนด จ. พัทลุง
52. คุณประพาธ	ชนะสิทธิ์	56/1 ม. 2	ต. คลองใหญ่	อ. ตะโหนด จ. พัทลุง
53. คุณประจบ	ยกสังข์	38 ม. 2	ต. คลองใหญ่	อ. ตะโหนด จ. พัทลุง
54. คุณวิลาศ	คงประพันธ์	41 ม. 5	ต. คลองใหญ่	อ. ตะโหนด จ. พัทลุง
55. คุณทรงเกียรติ	หนูเสน	49 ม. 8	ต. คลองใหญ่	อ. ตะโหนด จ. พัทลุง
56. คุณบุญเสริม	วิไลรัตน์	62/3 ม. 8	ต. คลองใหญ่	อ. ตะโหนด จ. พัทลุง
57. คุณอารมณ	พุ่มมาลี	147 ม. 9	ต. คลองใหญ่	อ. ตะโหนด จ. พัทลุง
58. คุณจำรัส	แก้วเสน	หน่วย 9 บ้านตะโหนด		อ. ตะโหนด จ. พัทลุง
59. พระครูสังครินทร์	วิชาญ	วัดตะโหนด		อ. ตะโหนด จ. พัทลุง
60. คุณพรพิศ	พลเพชร	กลุ่มเกษตรกรทำนาตะโหนด		อ. ตะโหนด จ. พัทลุง
61. คุณศิริพันธ์	หิรัญชาติ	โรงเรียนประชารัฐ		อ. ตะโหนด จ. พัทลุง
62. คุณวารุณี	สีลิล	โรงเรียนประชารัฐ		อ. ตะโหนด จ. พัทลุง
63. คุณจันจิรา	ทองหอม	โรงเรียนประชารัฐ		อ. ตะโหนด จ. พัทลุง
64. คุณพันทวี	ฟักทอง	โรงเรียนประชารัฐ		อ. ตะโหนด จ. พัทลุง
65. คุณองอาจ	หงษ์ทอง	โรงเรียนประชารัฐ		อ. ตะโหนด จ. พัทลุง
66. คุณประมวล	มณีโรจน์	โรงเรียนตะโหนด		อ. ตะโหนด จ. พัทลุง

67. คุณเดชา	กังสนันท์	นายอำเภอดะโหมด
68. คุณพิธาร	ขุนหน้า	ประธานตำบลดะโหมด
69. คุณประชิด	ระฆัง	สกอ. ดะโหมด
70. คุณเจี้ยง	ขุนจันทร์	กรรมการป่าชุมชน อ. ดะโหมด จ. พัทลุง
71. คุณเอกชัย	ถาวรวงศ์	สมาชิกจังหวัดสงขลาเพื่อการปฏิรูปการเมือง
72. คุณสมบัติ	ชนะสิทธิ์	เทศบาลตำบลแม่ขรี
73. คุณศุภวัฒน์	นาคะ	สวท. พัทลุง
74. คุณจรัส	บำรุงเสนา	สวท พัทลุง
75. คุณพิทยา		ผู้อำนวยการ สวท. พัทลุง
76. คุณสนั่น	ศรีชูทอง	ชลประทานจังหวัดพัทลุง
77. คุณอาจिन	หนูประสิทธิ์	หน่วยจัดการต้นน้ำคลองบางแก้ว
78. คุณไพโรจน์	นัครา	ศูนย์ศึกษาและพัฒนานวนศาสตร์ชุมชนที่ 15 กรมป่าไม้
79. คุณปิยะ	ศรีโหม	ศูนย์ศึกษาพัฒนานวนศาสตร์ชุมชนที่ 15
80. คุณนพวรรณ	กาพนธ์	ศูนย์ศึกษาพัฒนานวนศาสตร์ชุมชนที่ 15
81. คุณโสระยา	บัญชาพัฒนศักดิ์	ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชน เขต 9 ยะลา
82. คุณภาณุมาศ	นนทพันธุ์	Web Master โครงการพัฒนาลุ่มน้ำฯ
83. คุณปิยะโชติ	อินทนิवास	หนังสือพิมพ์โฟกัสภาคใต้
84. คุณนันทพร	ขันธศุภหิรัญ	สถานีวิทยุ มอ. FM. 88.0 MHz
85. คุณอรุณชัย	สมศรี	สถานีวิทยุ มอ. FM. 88.0 MHz
86. คุณอรุณรัตน์	แสงละออง	สถานีวิทยุ มอ. FM. 88.0 MHz
87. คุณก้านวน	นวลสนอง	สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ
88. คุณจรรยา	หยูทอง	สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ
89. คุณอารี	รังสีโยกฤษฎ์	สถาบันราชภัฏสงขลา
90. คุณสุเทพ	ทิพย์ธารา	สถาบันราชภัฏสงขลา
91. คุณปาริชาติ	วิสุทธิสมาจาร	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
92. คุณวิเชียร	จากุพจน์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
93. คุณวิชัย	กาญจนสุวรรณ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
94. คุณดุสิตา	แก้วสมบูรณ์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
95. คุณณัฐพล	ศรีสุธาสินี	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
96. คุณศักดิ์	โชโต	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
97. คุณรุ่งรัตน์	เจริญวิศาล	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
98. คุณจุฑารัตน์	บุญรัตน์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บรรยากาศในเวทีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ต้นสาครุน้ำ

ลักษณะภายในของลำต้นสาคร

ทางเข้าเขาหัวช้าง และสวนยาง

เขาหัวช้าง

คลองเขาหัวช้าง

พื้นที่ก่อสร้าง โครงการถนนห้วยป่า- ไสกลิ่ง

สะพานบริเวณโครงการถนนห้วยป่า- ไสกลิ่ง

